

11 Σεπτεμβρίου 2016

Το πυργόσπιτο του Κιαμήλ Μπέη στη Συκιά Ξυλοκάστρου

[Πολιτισμός](#) / [Ιστορία](#) / [Πολιτισμική κληρονομιά](#)

[Γεώργιος - Νεκτάριος Λόης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Singidunum - Βελιγραδίου](#)



(Μία παρουσίαση της παραθαλάσσιας οχυρής έπαυλης των Οθωμανών αυθεντών της Κορινθίας στα προεπαναστατικά χρόνια.)



Εικόνα 1: Η βορειοανατολική πλευρά της πέτρινης έπαυλης του Οθωμανικού δυναστικού οίκου των Απδίμ - Παγιάνων την Συκιά Ξυλοκάστρου. Διακρίνεται η ορθογώνια πυργοειδής διαμόρφωση στην κατασκευή της.

Στον γραφικό παραθαλάσσιο οικισμό της Συκιάς Ξυλοκάστρου υφίσταται ένα ιστορικό πέτρινο κτίριο των προεπαναστατικών χρόνων, που εντάσσεται στον ιδιόμορφο τύπο των πυργόσπιτων. Αν και βρίσκεται περίπου στο μέσο του παραλιακού μετώπου του ομώνυμου ορμίσκου και επί της Παλαιάς Εθνικής Οδού Κορίνθου - Πατρών, εντούτοις δεν γίνεται άμεσα αντιληπτό από τους διερχόμενους, καθόσον απουσιάζει η οποιαδήποτε εμφανής ενημερωτική σήμανση και ο όγκος του αποκρύβεται μερικώς στο ύψος του οδοστρώματος από λίγα δέντρα. Η υιοθέτηση της αρχιτεκτονικής τάσης των πυργόσπιτων στον Ελληνικό χώρο ανάγεται στην ύστερη Βυζαντινή εποχή (13ος - 15ος αιώνας) και μετεξελίχτηκε κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Οι λόγοι που επέβαλλαν το υπόψη είδος οχυρής κατασκευής, ήταν η επιζητούμενη ασφάλεια των ιδιοκτητών τους από ληστρικές επιθέσεις και χρησιμοποιήθηκε ευρέως από Έλληνες και Οθωμανούς μεγαλογαιοκτήμονες, ως μόνιμη ή εξοχική κατοικία στα κτήματά τους. Το συγκεκριμένο πυργόσπιτο στην σημερινή οικιστική ζώνη της Συκιάς ανήκε στην Οθωμανική οικογένεια των Απδίμ - Παγιάνων, μια εκ των ισχυρότερων της Πελοποννήσου, στην οποία ανατέθηκε η διοίκηση της Κορίνθου στα 1717, μόλις δύο χρόνια μετά το τέλος του βραχέως χρονικού διαστήματος Β' Βενετοκρατίας στο Μοριά (1685 - 1715). Σύμφωνα με την επικρατούσα εκδοχή, ανεγέρθηκε από τον ιδρυτή του δυναστικού οίκου, τον Χαλήλ Μπέη (ή Αγά), που το κατέστησε

εξοχική κατοικία και έδρα των επαρχιακών αγροκτημάτων του(1). Αν αυτή η αντίληψη έχει όντως αληθινή υπόσταση, τότε το λιθόκτιστο οίκημα θα πρέπει να θεμελιώθηκε περί την αυγή του 18ου αιώνα και δύναται να θεωρηθεί ως μία αναμνηστική κοιτίδα της παρουσίας των Τούρκων μεγιστάνων Απδίμ - Παγιάνων, προσλαμβάνοντας μία ιδιαίτερη σημασία για την ιστορία της Κορινθίας.



Εικόνα 2: Το διώροφο πυργόσπιτο που είναι γνωστό με το όνομα του Τούρκου διοικητή της Κορινθίας Κιαμήλ Μπέη, όπως φαίνεται από το κρηπίδωμα της παραλίας της Συκιάς, ενώ από το ύψος του οδοστρώματος δεν γίνεται άμεσα αντιληπτό από τους διερχόμενους.

Επίσης, το διώροφο κτίριο συνδέεται άρρηκτα και με την τοπική λαογραφική παράδοση, καθώς σε κοντινή απόσταση στα νοτιοανατολικά του, αναφέρεται ότι υπήρχαν κρήνες με κρύο κρυστάλλινο νερό, που διοχετεύονταν μέσω ενός πήλινου υδρευτικού αγωγού από τα ορεινά και σκιάζονταν από μία παλαιότατη μεγάλη συκιά, εκ της οποίας το μέρος αποκαλούνταν «στην Συκιά»(2). Εδώ σταματούσαν πάντοτε οι αποκαμωμένοι οδοιπόροι, προς και από την κατεύθυνση της Αχαΐας, για να δροσιστούν και να ξεκουραστούν, απολαμβάνοντας την θέα προς τον Κορινθιακό κόλπο. Όταν όμως οικοδομήθηκε το Οθωμανικό πυργόσπιτο, η τοποθεσία ονομάστηκε αρχικά «Πύργος» και λίγο μετέπειτα «Πυργοσυκιά», από την συνένωση και των δύο επωνυμιών. Αυτός ο τοπογραφικός προσδιορισμός διατηρήθηκε καθ' όλη την διάρκεια της Τουρκοκρατίας και έτσι επισημαίνεται ο απάνεμος ορμίσκος σε διάφορους ναυτικούς χάρτες του Βρετανικού Ναυαρχείου των αρχών του 19ου αιώνα. Μετά την απελευθέρωση και την σύσταση του

αναγνωρισμένου Ελληνικού κράτους στα 1830, η περιοχή καταγράφεται πλέον με την απλουστευμένη ονομασία Συκιά στα δημόσια έγγραφα, ενώ από το 1842 άρχισε να συγκροτείται ο παραλιακός οικισμός γύρω από την οχυρή έπαυλη από εύπορους μέτοικους, προερχόμενους από τα χωριά των Τρικάλων, της Καρυάς και της Γελλήνης. Σε αυτό το χρονικό σημείο φαίνεται πως καταργήθηκαν οι κρήνες και αποκόπηκε το εμβληματικό δέντρο της συκιάς, αφήνοντας μόνο το πυργόσπιτο να θυμίζει το Οθωμανικό παρελθόν και το οποίο παραχωρήθηκε από την Ελληνική κυβέρνηση στον στρατηγό Σγουρό Ι., μαζί με άλλα κτήματα στην Γελλήνη, από όπου κατάγονταν η σύζυγός του.



Εικόνα 3: Η νοτιοδυτική πλευρά του Οθωμανικού πυργόσπιτου της Συκιάς, που σύμφωνα με τις αποχρώσεις ενδείξεις, η θεμελίωση ενδέχεται να έγινε στις αρχές του 18ου αιώνα από τον Χαλήλ Μπέη. Το τσιμεντένιο κλιμακοστάσιο προς τον δεύτερο όροφο είναι προφανώς προσθήκη της σύγχρονης εποχής.

Επιστρέφοντας στην εποχή της Τουρκοκρατίας, ο πρώτος γνωστός ιδιοκτήτης του πυργόσπιτου της Συκιάς, ο Χαλήλ Μπέης, διορίστηκε από την Υψηλή Πύλη ως αυθέντης της Κορινθίας και αναδείχθηκε σαν ένας επιφανής αξιωματούχος της Πελοποννήσου κατά την διάρκεια του πρώτου μισού του 18ου αιώνα. Στην εθιμική κληρονομική διοίκηση τον αντικατέστησε ο γιός του Νουρή Μπέης μετά το 1778, ο οποίος σταδιακά επαύξησε την εξουσία του, συσσωρεύοντας άφθονα πλούτη από την φορολογία των υπηκόων του και την αξιοποίηση κάθε διαθέσιμου πόρου των τιμαρίων του. Ο Οθωμανός αυθέντης διέμενε σε ένα πολυτελές σεράϊ στην

Κόρινθο, που τότε απλώνονταν κάτω από τον επιβλητικό βράχο της Ακροκορίνθου (σημερινή Αρχαία Κόρινθος), έχοντας μία επίσημη σύζυγο, την περίφημη Νουρή Μπεγίνα και άλλες δώδεκα θεραπαινίδες στο χαρέμι του. Με την δυναμική σύζυγο του απέκτησαν στα 1784 τον Χουσεΐν Κιαμήλ, ο οποίος λέγεται ότι γεννήθηκε στους οντάδες της οχυρής έπαυλης στην Συκιά. Μάλιστα, φέρεται να είχε την ίδια παραμάνα - τροφό με τον Θεοχαράκη Ρέντη (1778 - 1825), κατοπινό Κορίνθιο πρωτεργάτη του αγώνα της εθνικής παλιγγενεσίας και πολιτικό. Ίσως ο μικρός Κιαμήλ να πέρασε τα καλοκαίρια της παιδικής του ηλικίας στο πυργόσπιτο, το οποίο έμελλε να γίνει γνωστό διαχρονικά με το όνομα του. Πριν όμως προχωρήσουμε στην περιγραφή του υφιστάμενου οικοδομήματος, αξίζει να παραθέσουμε ένα σύντομο βιογραφικό αυτής της διαπρεπούς φυσιογνωμίας, επειδή μολονότι ήταν ένας μάλλον καλοπροαίρετος ηγεμόνας και κροίσος της εποχής του, εντούτοις είχε ένα άδοξο τέλος στον δεύτερο χρόνο της Ελληνικής επανάστασης, που έδωσε την αφορμή για την διάδοση πλείστων θρύλων σχετικά με τους κρυμμένους θησαυρούς του.

(συνεχίζεται)

Σημείωση: Ο συντάκτης του άρθρου Γεώργιος Λόης, συνεργάζεται για θέματα τοπικής ιστορίας της Κορινθίας με το ιστολόγιο www.parakato.gr, όπου διαθέτει αποκλειστική στήλη στην οποία και δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά το άρθρο.

[1] «Κορινθία», μελέτη της Μεταξούλας Χρυσάφη - Ζωγράφου στην συλλογική εγκυκλοπαιδική σειρά «Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική», τόμος Ε (Πελοπόννησος - Στερεά Ελλάδα, σελίδα 28), Εκδόσεις «Μέλισσα», Αθήνα, 1989.

[2] «Πύργοι: οι οχυρές κατοικίες της προεπαναστατικής Πελοποννήσου», Δημακόπουλος Ιωάννης, *Scripta Minora*, «Έρευνες στην αρχιτεκτονική και έργα για την συντήρηση των μνημείων (σελίδες 217 - 328)», Αθήνα, 2005 (αναδημοσίευση από τα Πρακτικά του Γ' Διεθνούς Συνεδρίου Πελοποννησιακών Σπουδών, που διενεργήθηκε στην Καλαμάτα στις 8-15 Σεπτεμβρίου 1985, τόμος Α', σελίδα 247, Αθήνα, 1987 - 1988).

<http://bitly.com/2cB0MjF>